

Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση

Τόμ. 1 (2005)

3ο Συνέδριο Σύρου στις ΤΠΕ

Ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης και διαδικτύου: Η περίπτωση του προγράμματος Σωκράτης/Comenius 1 Being Young in Europe.

Μανόλης Καρτσωνάκης

Βιβλιογραφική αναφορά:

Καρτσωνάκης Μ. (2024). Ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης και διαδικτύου: Η περίπτωση του προγράμματος Σωκράτης/Comenius 1 Being Young in Europe. *Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση*, 1, 514-519. ανακτήθηκε από <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/cetpe/article/view/6335>

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΩΚΡΑΤΗΣ/COMENIUS 1 *BEING YOUNG IN EUROPE*.

Δρ. Μανόλης Καρτσωνάκης
*Προωθητής του Προγράμματος Σωκράτης/Comenius στην Κρήτη,
Επιμορφωτής στο Πρόγραμμα «Κοινωνία της Πληροφορίας»
Καθηγητής Τεχνολογίας, Πειραματικό Γυμνάσιο Ηρακλείου,
mankar@freemail.gr*

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρακάτω εργασία έχει ως σκοπό να παρουσιάσει σε αδρές γραμμές τις δραστηριότητες που αναλήφθηκαν στα πλαίσια του Προγράμματος Σωκράτης/Comenius 1 *Being Young in Europe* το οποίο υλοποιήθηκε την τριετία 2001-2004. Συνεπώς δεν κινείται στα πλαίσια μιας ερευνητικής εργασίας (αν και στηρίζεται σε ερευνητικά πορίσματα προσφάτων ερευνών) αλλά αποτελεί μέρος της διαδικασίας διάχυσης των τελικών αποτελεσμάτων του εν λόγω Προγράμματος στην ευρύτερη εκπαιδευτική κοινότητα. Η υλοποίηση του Προγράμματος Σωκράτης/Comenius 1 *Being Young in Europe* μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελεί ένα παράδειγμα προώθησης της έννοιας της Ευρωπαϊκής Διάστασης της Εκπαίδευσης στο Διαδίκτυο καθώς το τελικό προϊόν του Προγράμματος είναι ένας ιστοτόπος όπου παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της εργασίας των μαθητών και μαθητριών των συμμετεχόντων σχολείων. Η αξιοποίηση του Διαδικτύου για τέτοιου είδους δραστηριότητες από τις σχολικές μονάδες επιφέρει προστιθέμενη αξία στα παραγόμενα εκπαιδευτικά προϊόντα και εισάγει τις Νέες Τεχνολογίες στις σχολικές δραστηριότητες για όφελος τόσο του προσωπικού όσο και του μαθητικού δυναμικού.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: Διαδίκτυο, Συνεργασία, Comenius, Ευρωπαϊκή διάσταση εκπαίδευσης, ιστοτόπος, Σύγχρονες μορφές εκπαίδευσης, Νέες Τεχνολογίες και Εκπαίδευση

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Πρόγραμμα Σωκράτης/Comenius είναι το Πρόγραμμα Δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Αποτελείται από μια σειρά ενεργειών που έχουν σκοπό την προαγωγή της ευρωπαϊκής διάστασης της εκπαίδευσης, τόσο για τις σχολικές μονάδες όσο και για το προσωπικό και το μαθητικό δυναμικό. Ειδικότερα, οι βασικοί στόχοι του εστιάζονται στην προσφορά εκ μέρους της Ε.Ε. σε μια ποιοτική εκπαίδευση μέσω:

- της ενδυνάμωσης της ευρωπαϊκής διάστασης σε θέματα εκπαίδευσης ταυτόχρονα με την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών
- της προώθησης της εκμάθησης των γλωσσών της ΕΕ
- της προώθησης της συνεργασίας και της κινητικότητας καθώς και της εξάλειψης των εμποδίων
- της ενίσχυσης της εκπαιδευτικής καινοτομίας και της διερεύνησης των θεμάτων κοινού πολιτικού ενδιαφέροντος.

Το Πρόγραμμα Σωκράτης/Comenius ενσωματώνει 6 ειδών διακρατικών ενεργειών: την ατομική κινητικότητα, τα πειραματικά σχέδια, τα ευρωπαϊκά δίκτυα, την προώθηση της γλωσσικής ικανότητας, τη χρήση των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών καθώς και ανάλυση και μελέτες.

Η διάρκεια του Προγράμματος είναι 7 χρόνια, 2000-2006, και μπορούν να συμμετάσχουν όλες οι χώρες της Ε.Ε. αλλά και οι υποψήφιες προς ένταξη χώρες (Βουλγαρία, Ρουμανία, Τουρκία) και οι συνδεδεμένες χώρες (Νορβηγία, Λιχτενστάιν, Ισλανδία).

Τόσο η φιλοσοφία όσο και η δομή του Προγράμματος υποβοηθείται και ενισχύεται από την χρησιμοποίηση υπηρεσιών του Διαδικτύου από τα σχολεία – εταίρους σε όλες τις φάσεις του, από την αρχική ιδέα μέχρι την παρουσίαση των τελικών προϊόντων και την διάχυση τους στις τοπικές κοινότητες (ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, επικοινωνία σε πραγματικό χρόνο, τηλεδιάσκεψη, δημιουργία και φιλοξενία ιστοτόπων) τόσο στην καθημερινή επικοινωνία τους όσο και στην παρουσίαση των τελικών προϊόντων των συμπράξεων καθώς έχει συστατικά στοιχεία που ενισχύουν την βέλτιστη υλοποίηση των Προγραμμάτων όπως η αμφίδρομη επικοινωνία, η εύκολη πρόσβαση στον Ιστό μαθητών και προσωπικού από τα ευρωπαϊκά σχολεία, η εύκολη διαχείριση του ψηφιοποιημένου υλικού από τους δικαιούχους αλλά και άλλους ενδιαφερόμενους, φορείς ή πρόσωπα.

Ως Προωθητής του Προγράμματος Σωκράτης/ Comenius στην Κρήτη αλλά και ως Συντονιστής του Προγράμματος Σωκράτης/ Comenius 1 *Being Young in Europe – A trip through facts and feelings* μεταξύ σχολικών μονάδων των χωρών Ελλάδος, Αυστρίας, Ισπανίας, Γερμανίας και Νορβηγίας κατά το διάστημα 2001 – 2004 είχα την ευκαιρία να έρθω σε επαφή με αυτό τον τρόπο εργασίας και να γίνω κοινωνός της αξιοποίησης των δυνατοτήτων του Διαδικτύου για όφελος των συμμετεχόντων μαθητών και εκπαιδευτικών.

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΩΚΡΑΤΗΣ/COMENIUS 1 *BEING YOUNG IN EUROPE*

1. ΓΕΝΙΚΑ

Το Πρόγραμμα *Being Young in Europe – A trip through facts and feelings* υλοποιήθηκε στα πλαίσια του Προγράμματος Σωκράτης/Comenius 1 (Σχολικές Συμπράξεις) και χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή την τριετία 2001 - 2004. Υλοποιήθηκε από τα σχολεία: Πειραματικό Γυμνάσιο Ηρακλείου (συντονιστικό σχολείο), I.E.S. Las Aguas (Σεβίλλη - Ισπανία), Informatik Hauptschule (Βιέννη - Αυστρία), Lindenschule (Memmingen – Γερμανία), Blakstad Skole (Asker - Νορβηγία).

Το φθινόπωρο 2000 δημιουργήθηκε και μορφοποιήθηκε στο μυαλό μου η ιδέα της ευρωπαϊκής σύμπραξης του σχολείου μου με σχολικά ιδρύματα από άλλες χώρες καθώς η φύση του ως Πειραματικό Γυμνάσιο 'επέβαλλε' την εμπλοκή του σε ευρωπαϊκά Προγράμματα και συμπράξεις, την άμεση ανταλλαγή πληροφοριών με ευρωπαϊκά σχολικά ιδρύματα και συνακόλουθα, την ώσμωση του με το σύγχρονο εκπαιδευτικό γίνεσθαι στις ευρωπαϊκές χώρες. Επιπροσθέτως σε αυτές τις σκέψεις, η σύνδεση των Νέων Τεχνολογιών με την εκπαιδευτική πράξη ήταν ένα ζητούμενο καθώς πολλές έρευνες των τελευταίων χρόνων την είχαν αναδείξει ως αναπότρεπτη (Fletcher – Flinn C./Shashaani L.1995, Vosniadou S. Et al.1997, Δήμου Ν.2000, Δερτούζος Μ.1997). Αν ανατρέξουμε στις σχετικές έρευνες θα δούμε ότι τα βασικότερα επιχειρήματα που προτείνουν οι θιασώτες της εισαγωγής της διδασκαλίας μέσω υπολογιστή περιλαμβάνουν την άποψη ότι οι μαθητές θα μαθαίνουν περισσότερο, καλύτερα και γρηγορότερα, ότι η εκπαιδευτική χρήση των Νέων Τεχνολογιών επιφέρει θετικές αλληλεπιδράσεις στις σχέσεις μεταξύ των μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας αλλά και στη σχέση των μαθητών με την γνώση γενικότερα και ότι η εισαγωγή της τεχνολογίας στο μαθησιακό περιβάλλον καθιστά τη μάθηση περισσότερο μαθητοκεντρική, ανακαλυπτική και ενεργητική (Διαμαντάκη Κ., Ντάβου Μ., Πανούσης Γ., 2001).

Έχοντας υπόψη τα παραπάνω, προσπαθήσαμε να διερευνήσουμε τις δυνατότητες που θα παρείχε στους/στις μαθητές/-τριες μας η υλοποίηση ενός Προγράμματος με την ουσιαστική συμβολή των υπηρεσιών του Διαδικτύου.

Η πρόταση μου προς τον τότε Δ/ντή του σχολείου μου για αναζήτηση εταίρων που θα συνεργαζόταν μαζί μας στην υλοποίηση ενός Ευρωπαϊκού Προγράμματος Comenius συνάντησε την συναίνεση του και έτσι προχωρήσαμε στην αναζήτηση εταίρων. Το Διαδίκτυο μας προσέφερε τις υπηρεσίες του ήδη από αυτό το σημείο μέσω της αναζήτησης σχολείων - εταίρων από τις σχετικές βάσεις που έχουν δημιουργηθεί γι' αυτό το σκοπό στον Ιστό από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το European Schoolnet.

Η αναζήτηση άρχισε και περιελάμβανε γύρω στις 30 επιλογές υποψήφιων σχολείων με αποστολή μηνυμάτων ηλεκτρονικής αλληλογραφίας από τα οποία απάντησαν 6-7 και καταλήξαμε στην τελική επιλογή 4 όπου θα συγκροτούσαμε την σύμπραξη. Τα κριτήρια της τελικής επιλογής των εταίρων οριοθετήθηκαν από όλους/ -ες μας και περιελάμβαναν το ενδιαφέρον για κοινή εργασία σε επιλεγμένα θέματα, η διάθεση για κοινή αντιμετώπιση των προβλημάτων της σύμπραξης, η γεωγραφική κατανομή των σχολείων αλλά και η επικοινωνία μέσω του Διαδικτύου.

2. Η ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Η μορφοποίηση της συνεργασίας, επέτρεψε σε όλους τους εταίρους να ξεκινήσουμε μια περισσότερο συστηματική επικοινωνία μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου για τους άξονες των θεματικών ενοτήτων που θα εστίαζε η συνεργασία. Επιπροσθέτως, πολύ σύντομα, η επικοινωνία εμπλουτίστηκε με την δυνατότητα του Διαδικτύου για επικοινωνία σε πραγματικό χρόνο και με αυτό τον τρόπο οργανώθηκε από όλους τους εταίρους η Προπαρασκευαστική Επίσκεψη του Προγράμματος που έλαβε χώρα στη Σεβίλλη τον Ιανουάριο 2001. Επίσης μέσω του ίδιου τρόπου συμπληρώθηκαν τα απαραίτητα έντυπα /φόρμες για αυτή τη Συνάντηση από ορισμένους εταίρους.

Κατά την διάρκεια της Συνάντησης μορφοποιήθηκαν οι θεματικοί άξονες της συνεργασίας των σχολείων και προσδιορίστηκαν το τελικό προϊόν της σύμπραξης: Συμφωνήθηκε από όλα τα μέρη να είναι η δημιουργία ενός ιστοτόπου στην αγγλική γλώσσα (η οποία ήταν η γλώσσα εργασίας του Προγράμματος) όπου θα παρουσιάζονταν σε κάθε ενδιαφερόμενο τα προϊόντα της κοινής εργασίας. Η δημιουργία και ενημέρωση του ιστοτόπου θα πραγματοποιούνταν με ευθύνη του Πειραματικού Γυμνασίου Ηρακλείου ως συντονιστικού σχολείου της σύμπραξης.

Τα κριτήρια που επέδρασαν θετικά στην τελική επιλογή του ιστοτόπου ως τελικού προϊόντος της σύμπραξης ήταν:

1. η δυναμική του Διαδικτύου ως μια παγκόσμια απέραντη ηλεκτρονική βιβλιοθήκη,
2. η ευελιξία πρόσβασης που παρέχει στους ενδιαφερόμενους
3. η δυναμική της διαρκούς πρόσθεσης νέων δεδομένων στον ιστοτόπο κατά την διάρκεια του Προγράμματος
4. η ευκολία διαχείρισης του ψηφιοποιημένου υλικού που θα προέκυπτε από την κοινή εργασία των μαθητών και μαθητριών μας.

Μετά από αυτή τη συμφωνία, το Πειραματικό Γυμνάσιο Ηρακλείου σχεδίασε και πραγματοποίησε την δημιουργία του ιστοτόπου, με την ουσιαστική συμβολή του κ. Π. Γεωργιάδη, καθηγητή Πληροφορικής στο σχολείο και μέλους της παιδαγωγικής ομάδας του Προγράμματος. Ο ιστοτόπος συνδέθηκε με την ιστοσελίδα του σχολείου μας και φιλοξενείται από το Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο www.sch.gr στη θέση <http://gym-peir-irakl.ira.sch.gr/BYiE/index.htm>

Στην διάρκεια της επιτυχούς συνεργασίας όλων των συμμετεχόντων σχολικών ιδρυμάτων, έγινε δυνατή η δημιουργία ενός πλαισίου επικοινωνίας μεταξύ όλων των εταίρων, βασισμένο στην

αμοιβαιότητα, στον σεβασμό των επιμέρους ιδιαιτεροτήτων, στην ανεκτικότητα, στην κατανόηση και στην συνεχή ανταλλαγή μορφοποιημένων πληροφοριών – μέσα σε ειδικές φόρμες - μέσω του Διαδικτύου. Επιπροσθέτως, μαθητές των σχολείων/ εταιρών αξιοποίησαν τις δυνατότητες που τους παρείχε το Διαδίκτυο και – δημιούργησαν, σε πρώτο επίπεδο, και στην συνέχεια αντάλλαξαν με συμμαθητές και συμμαθήτριες τους από τα συνεργαζόμενα σχολεία διευθύνσεις ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και πραγματοποίησαν ανταλλαγές μηνυμάτων τόσο για θέματα του Προγράμματος όσο και για προσωπικούς λόγους.

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να γίνει μνεία στην πολιτική ασφαλείας που ακολουθήθηκε σχετικά με την προστασία των μαθητών και μαθητριών οι οποίοι συμμετείχαν στο Πρόγραμμα και των οποίων οι εργασίες χρησιμοποιήθηκαν στον ιστοτόπο. Συναποφασίσαμε να μην εμπλουτίσουμε τον ιστοτόπο με φωτογραφίες τους από διάφορες εκδηλώσεις που έλαβαν χώρας στα πλαίσια του Προγράμματος αλλά και να μην χρησιμοποιηθεί το πλήρες τους ονοματεπώνυμο στις περιοχές όπου τοποθετήθηκαν οι εργασίες τους ώστε να προστατευθούν από ενδεχόμενες κακόβουλες ενέργειες τρίτων παραγόντων.

3. Η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΑΙ Η ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΙΣΤΟΤΟΠΟΥ

Η δομή του ιστοτόπου προσδιορίστηκε από τις ανάγκες του Προγράμματος οι οποίες με τη σειρά τους οριοθετήθηκαν από τους εταίρους στις ετήσιες Συναντήσεις Εργασίας τους (στο Ηράκλειο, στο Memmingen, στο Asker και στη Βιέννη). Όμως η δυναμική που προσδίδει η χρήση του Διαδικτύου (Διαμαντάκη Κ., Ντάβου Μ., Πανούσης Γ., 2001,184-187) προσέδωσε στην εργασία χαρακτηριστικά ιδιαίτερα ελκυστικά για το μαθητικό δυναμικό των σχολείων/ εταιρών.

Το θέμα του Προγράμματος ήταν η αναζήτηση της ταυτότητας των νέων στην Ευρώπη σε διάφορα επίπεδα: τόσο σε θέματα καθημερινότητας όσο και σε εκφάνσεις της κοινωνικής ζωής των συμμετεχουσών χωρών. Έτσι, οι προσδοκώμενοι στόχοι μπορούν να εστιασθούν στα εξής σημεία:

- Να μοιρασθούν οι συμμετέχοντες μαθητές εμπειρίες από την καθημερινή ζωή στις περιοχές όλων των σχολείων ξεκινώντας από το παρελθόν μέχρι το σήμερα και το επερχόμενο κοινό μέλλον τους ως μέλη της Ευρωπαϊκής οικογένειας.
- Να αλληλοενημερωθούν, προσωπικό και μαθητές, για τις διαφορές και ομοιότητες ανάμεσα στις κοινωνικές δομές που διαβιών.
- Να ενθαρρυνθεί η ανεκτικότητα και οι θετικές προδιαθέσεις ανάμεσα στους μελλοντικούς πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η δυνατότητα που παρέχουν τα Προγράμματα Comenius για τριετή διάρκεια, επέτρεψε στην σύμπραξη να ανιχνεύσουν αναλυτικά τις συμπεριφορές των νέων τόσο στο παρελθόν (τον πρώτο χρόνο), όσο και στις σημερινές συνθήκες (τον δεύτερο χρόνο) αλλά και να επιζητήσουν εκφάνσεις από την μελλοντική ταυτότητα των νέων (τον τρίτο χρόνο). Συνεπώς η δομή του ιστοτόπου έλαβε μέριμνα περιλαμβάνει Συνδέσμους για τον κάθε χρόνο εργασίας και τα αποτελέσματα του, καθώς επίσης και για την παρουσίαση των στοιχείων των εταιρικών σχολείων, το ημερολόγιο της ροής και εξέλιξης του Προγράμματος και των δραστηριοτήτων του όπως συζητιόταν και προσδιοριζόταν στις ετήσιες Συναντήσεις Εργασίας των εταιρών αλλά και Σύνδεσμο που εξηγούσε τις ακολουθούμενες μεθόδους κάθε χρόνο. Η εξερεύνηση των Συνδέσμων για τα αποτελέσματα κάθε σχολικού έτους μας οδηγεί στην αναλυτική παρουσίαση τους.

Η μεθοδολογική προσέγγιση η οποία επιλέχθηκε για τα δύο πρώτα σχολικά έτη ήταν η συμπλήρωση ενός κοινού ερωτηματολογίου με 58 ερωτήσεις χωρισμένες σε 14 κατηγορίες ώστε να καλύπτονται όλες οι εκφάνσεις της καθημερινής ζωής (χαρακτηριστικά, σπίτι και οικογένεια,

συνήθειες, φιλίες, σχολείο, ελεύθερος χρόνος, χρήματα, μόδα, διαφυλικές σχέσεις, θρησκεία, διακοπές, δώρα, διατροφικές συνήθειες, επικοινωνία) σε κάθε κοινωνία από τα εταιρικά σχολεία, τον πρώτο χρόνο από τα μεγαλύτερης ηλικίας μέλη των οικογενειών των μαθητών (γονείς ή παππούς-γιαγιά) των μαθητών και τον δεύτερο χρόνο από τους ίδιους τους μαθητές. Η παρουσίαση των απαντήσεων γίνεται κατά κατηγορίες (οικογένεια-σπίτι, έθιμα, φιλικό περιβάλλον κλπ), τόσο παρουσιάζοντας τα αριθμητικά δεδομένα όσο και με γραφικές παραστάσεις όπου γίνεται και η σύγκριση των απαντήσεων των σχολείων ώστε να είναι σε θέση ο επισκέπτης του ιστοτόπου να κατανοήσει τις συγκλίσεις ή αποκλίσεις της κάθε κοινωνίας σε σχέση με τις υπόλοιπες. Αυτός ο τρόπος παρουσίασης των δεδομένων προάγει από αυτή την πλευρά την ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης καθώς επιτρέπει στον χρήστη του ιστοτόπου να συνάγει συγκριτικά αποτελέσματα για την ταυτότητα των νέων στα συζητούμενα θέματα και να μορφοποιήσει μια πληρέστερη εικόνα για την ταυτότητα των νέων στις χώρες μας. Εδώ θα πρέπει να σημειώσουμε ότι αυτή η εικόνα αν και αποσπασματική, μπορεί να θεωρηθεί αρκετά ικανοποιητική και διευρωπαϊκή καθώς η σύμπραξη μας αποτελούνταν από σχολεία όλων των γεωγραφικών περιοχών της Ευρώπης, 2 σχολεία από τον ευρωπαϊκό νότο (Ελλάδα, Ισπανία), 2 σχολεία από την κεντρική Ευρώπη (Αυστρία, Γερμανία) και ένα σχολείο από τον Βορρά (Νορβηγία).

Επιπροσθέτως το Πρόγραμμα περιελάμβανε και την συγγραφή μικρών διηγήσεων σχετικών με το θέμα. Τον πρώτο χρόνο οι διηγήσεις έγιναν από γονείς και παππούδες των μαθητών και αφορούσε την νεανική τους ζωή, την δεύτερη χρονιά από τους μαθητές σχετικά με την καθημερινή τους ζωή ενώ την τρίτη χρονιά μαθητές περιέγραψαν την μελλοντική τους ζωή ως ενήλικες 30 ετών. Όλες αυτές οι διηγήσεις υπάρχουν στον ιστοτόπο επίσης, χωρισμένες κατά σχολικό έτος.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το αποτέλεσμα που έχει παραχθεί από την κοινή εργασία των σχολείων/εταίρων κατά τα 3 χρόνια της συνεργασίας μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελεί μια αξιόπιστη, ψηφιοποιημένη βάση δεδομένων για το θέμα της ταυτότητας των νέων στον ευρωπαϊκό χώρο μετά το 1950. Είναι προσβάσιμη με ευκολία από τους ενδιαφερόμενους (φυσικά πρόσωπα ή φορείς) ενώ η μεθοδολογία και ο τρόπος παρουσίασης της έχει αποσπάσει κολακευτικά σχόλια από πρόσωπα και φορείς και επιτρέπει στους συμμετέχοντες να θεωρούν ότι, υπερβάλλοντας εαυτόν όλοι οι εταίροι κατελήξαν σε ένα αποτέλεσμα που ξεπερνά τα πλαίσια ενός σχολικού προγράμματος.

Η κοινή εργασία όλων των σχολείων –εταίρων επέδρασε θετικά σε διάφορα επίπεδα και λειτούργησε καταλυτικά για την ανάπτυξη ενός εκ των βασικών στόχων του Προγράμματος Σωκράτης/Comenius, αυτόν της ευρωπαϊκής διάστασης της εκπαίδευσης στα σχολεία, στους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς και μαθητές. Επίσης ανέδειξε την οριζόντια μορφή σχέση επικοινωνίας που μπορούν να αναπτύξουν τα σχολεία της Ευρώπης μέσω των δυνατοτήτων του Προγράμματος Σωκράτης/Comenius. Αυτή η οριζόντια επικοινωνία υποβοηθήθηκε πολύ ουσιαστικά από τις υπηρεσίες που παρέχει το Διαδίκτυο, όπως το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και η επικοινωνία σε πραγματικό χρόνο.

Επιπλέον, η παρουσίαση του υλικού σε ψηφιοποιημένη μορφή στον Ιστό βελτίωσε την ικανότητα των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών να διαχειρίζονται με αξιόπιστη μέθοδο τέτοιου είδους υλικό και να το παρουσιάζουν χρησιμοποιώντας τις Νέες Τεχνολογίες. Αυτή η διαδικασία λειτούργησε πολλαπλασιαστικά στις ήδη υπάρχουσες επαγγελματικές ικανότητες του προσωπικού σε διάφορους νέους τομείς όπως η διαχείριση υλικού μέσα σε συγκεκριμένες ημερομηνίες, η

τήρηση κοινά αποφασισμένων χρονοδιαγραμμάτων, η παραγωγή και χρήση ψηφιοποιημένου υλικού στις καθημερινές εκπαιδευτικές δραστηριότητες.

Επίσης ανέδειξε το Διαδίκτυο όχι μόνο ως απαραίτητο (και συχνά συναρπαστικό) εργαλείο στις δραστηριότητες των σύγχρονων ευρωπαϊκών σχολείων αλλά και προσδιοριστικό του σύγχρονου εκπαιδευτικού γίνεσθαι καθώς μπορεί να μετατρέπει τις σχέσεις μεταξύ διδασκόντων και διδασκόμενων μέσα στο σχολικό περιβάλλον και να μεταλλάσσει τον δάσκαλο – εξουσιαστή σε δάσκαλο – σύντροφο, τον δάσκαλο – εξουσιαστή σε δάσκαλο-ερευνητή αλλά και τον παραδοσιακό ρόλο του μαθητή ε παθητικό δέκτη γνώσεων (Δήμου Ν., 2000,109-111).

Όλοι οι εταίροι συμφώνησαν στο τέλος ότι η συνεργασία υπήρξε εποικοδομητική και ομιλώντας πιο προσωπικά, όλοι αντικρίσαμε μέσα σε αυτό το Πρόγραμμα ένα τμήμα του εαυτού μας ως εκπαιδευτικοί λειτουργοί μιας κοινωνίας που μεταλλάσσεται γοργά. Επίσης, όλοι οι εταίροι κατέθεσαν την διάθεση τους για περαιτέρω συνεργασία σε μελλοντικά Προγράμματα.

Τέλος, οι μαθητές που έλαβαν μέρος στο Πρόγραμμα αξιολόγησαν την προσπάθεια και τα αποτελέσματα της και δήλωσαν πολύ ικανοποιημένοι τόσο από τον τρόπο εργασίας όσο και από τα αποτελέσματα, διότι τους δόθηκε η δυνατότητα να προσεγγίσουν ένα τέτοιο διαθεματικό αντικείμενο με την ουσιαστική βοήθεια του Διαδικτύου.

Αυτήν η θετική προσέγγιση των μαθητών θεωρώ ότι ήταν η καλύτερη αξιολόγηση αυτών των τριών χρόνων κοινής προσπάθειας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Fletcher – Flinn C., Shashaani L., (1995), “The Efficacy of Computer – Assisted Instruction.A Meta-analysis”, *Journal of Educational Computing Research*, τ.(12)
2. Vosniadou S. Et al., (1997), Πρακτικά του 7^{ου} Συνεδρίου για την Έρευνα, για την Μάθηση και τη Διδασκαλία.
3. Δερτούζος Μ., (1997), *Τι Μέλλει Γενέσθαι*, Αθήνα, Εκδ. Νέα Σύνορα
4. Δήμου Ν., (2000), *Ψηφιακή Ζωή*, Αθήνα, Εκδ. Opera.
5. Διαμαντάκη Κ., Ντάβου Μ., Πανούσης Γ., (2001), *Νέες Τεχνολογίες και Παλαιοί Φόβοι στο Σχολικό Σύστημα*,33-35, Αθήνα, Εκδ. Παπαζήση.